

Helmonds

HEEM

Kwartalblad
Heemkundekring
Helmond-Peelland

herfst 2009
€ 2,50

6

*Beknopte geschiedenis
van de geneeskunst
De gezondheidszorg
in Helmond*

*Een nieuwe 'stadsarcheoloog'
voor Helmond*

St. Antonius Gasthuis Helmond

Colofon

Dit is een uitgave van Heemkundekring Helmond-Peelland.
Opgericht 24 mei 1948.

BESTUUR

voorzitter

C. Verhofsstadt, Sperwerstraat 6, 5702 PJ Helmond
tel. 0492 - 537094, e-mail cverhofsstadt@hotmail.com

secretaris

W. van Lieshout, Stationsplein 39, 5701 PE Helmond
tel. 0492 - 534857, e-mail W.Lieshout2@kpnplanet.nl

penningmeester

H. Wasser, Pres. Rooseveltlaan 59, 5707 GB Helmond
tel. 0492 - 548259, e-mail hwwasser@hotmail.com

bestuurslid

J. Schiffers, Gabriëlstraat 8, 5708 KA Helmond
tel. 0492 - 529833, e-mail j.schiffers@upcmail.nl

bestuurslid

F. Smulders, Binderseind 19, 5701 ST Helmond
tel. 0492 - 522412, e-mail a.smulders@planet.nl

LIDMAATSCHAP

Kringlidmaatschap incl. abonnement € 25,-
Rekening ING nr. 2641099 t.n.v.
penningmeester Heemkundekring

WEBSITE

www.heemkundekringhelmond-peelland.nl

REDACTIE

Kelly Geerts
tel. 0492 - 536043, e-mail geerts2@chello.nl
Marinus van den Elsen
tel. 06 - 40763697, e-mail m.vandenelsen@weijmans.com
Paul Jacobs
tel. 0492 - 525563, e-mail paul.jacobs@planet.nl

Vormgeving/layout: Marinus van den Elsen

Druk: Drukkerij Van Stiphout

Foto's gemaakt door/met dank aan:

Werkgroep gevelstenen, RHCE, Lia van Zalinge-Spooren,
Paul Jacobs, Marinus van den Elsen.

Omslag voorzijde: Beeldengroep 'Troost' bij de ingang
van de nieuwe parkeergarage van het Elkerliek zieken-
huis. Het is van de hand van Frans Verhaak en stamt
uit 1955.

Omslag achterzijde: Ongetwijfeld de mooiste reclame
ooit gemaakt voor een Helmonds bedrijf. De maker van
dit affiche voor Nederlandsche Cacaofabriek Helmond
uit ca. 1897, is de Belgische illustrator en affichekunste-
naar Privat Livemont (1861-1936). Hij wordt wel gezien
als de Belgische evenknie van de beroemde Alphonse
Mucha. Net als Mucha ontwierp Livemont affiches met
weelderige vrouwen en zwierige ornamentale stijl (Art
Nouveau). (Collectie Museum Vleeshuis, Antwerpen)

Inhoud

3 Van de redactie

3 Van het bestuur

3 Onze Heemkamer

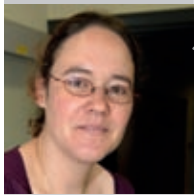
4 Bidprentjes

5 Beknopte
geschiedenis van
de geneeskunst

12 De gezondheids-
zorg in Helmond

20 Een nieuwe
'stadsarcheoloog'
voor Helmond

23 Korte berichten

27 Begunstigers

Van de redactie

Het is prettig te constateren, dat
Hons kwartaalblad Helmonds
Heem goed ontvangen wordt. We
mochten weer een aantal reacties ont-
vangen o.a. met de opmerking dat ons
blad steeds meer professioneel wordt.

Maar maak ons niet te verwaand,
wij zijn vrijwilligers en goedwillende
amateurs. En wij maken ook nog wel
eens fouten zoals de schrijver van het
gedicht over de stamboomvorser in het
vorige nummer terecht opmerkte: In
het derde couplet, derde regel moet het
woord "reizen" vervangen worden door
"rijzen". Ook onze haren rezen ten berge
bij het ontdekken van deze typefout.

Van het bestuur

Begunstigers

Het aantal begunstigers, dat ons
werk financieel ondersteunt, is intus-
sen weer met 2 bedrijven toegenomen,
t.w. Fotohandel van de Kerkhof aan de
Koninginnewal en van Nuenen, rijwielh-
andel "Den Drietip" aan de Drietip-
straat.

Onze Heemkamer

De Heemkamer heeft over gebrek
aan belangstelling niet te klagen.
Soms wordt op vier computers tegelijk
gewerkt en zoeken anderen in boeken
en mappen. En tegelijk worden gege-
vens bijgewerkt of in gesprekken met
anderen verder uitgezocht.

Zeer bedankt voor deze rectificatie.

In dit nummer schenken wij
aandacht aan de geschiedenis van de
geneeskunde in het algemeen en in
Helmond in het bijzonder. Verderop
in dit nummer vindt u een introduc-
tie van onze nieuwe stadsarcheoloog
Janneke Bosman. Op 16 maart in het
nieuwe jaar geeft zij tevens een lezing.

Het inzenden van kopij voor het
volgende nummer kan tot en met 30
november.

Op 1 september bereikte ons het
bericht dat vertegenwoordigers van
onze Heemkundekring en van heem-
kundekring Beistervelds Broek gaan
praten over een verdergaande samen-
werking. Wij wensen hen veel succes.

Opgelet! bijzondere mededeling

Nu alle lezingen en excursies in ons
kwartaalblad worden aangekondigd
hebben wij in het kader van bezui-
nigingen besloten voortaan geen uit-
nodigingen meer vooraf te verzenden
voor onze bijeenkomsten.

**Noteer daarom alle bijeenkomsten in uw
agenda of op uw kalender of raadpleeg
regelmatig uw kwartaalblad.**

Bidprentjes

Bidprentjes, ook doodsprentjes of devotie- of gedachtenisprentjes genoemd, komen bijna uitsluitend bij katholieken voor.

De allereersten dateren van de middeleeuwen toen ze per stuk met de hand getekend of geschilderd werden. In de 17^e en 18^e eeuw konden ze door de boekdrukkunst op grote schaal verspreid worden, maar dit is pas in het midden van de 19^e eeuw algemeen geworden.

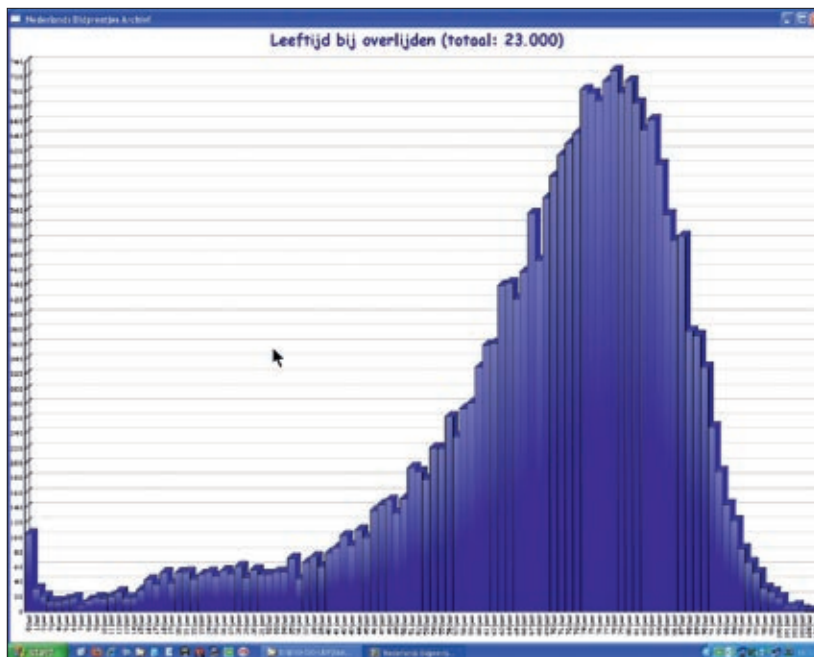
Rond 1855 met op de voorzijde een zwarte rand en een godsdienstige afbeelding en op de achterzijde gebeden en spreuken uit de bijbel.

Tegenwoordig overheerst de persoonlijke invulling met een foto op de voorzijde en op de achterkant de persoonlijke gegevens van de overledene.

Het bidprentje heeft een belangrijke functie in de rouwverwerking.

In verband met stamboomonderzoek worden de prentjes gescand en opgeslagen in de computer door Theo van Beeck.

Tot en met 26 augustus 2009 zijn al 23.643 exemplaren gedigitaliseerd. Uit die gegevens zijn ook prachtige overzichten te maken zoals onderstaand staafdiagram: De gemiddelde leeftijd van mannen en vrouwen volgens de aanwezige bidprentjes is 74 jaar. Van 643 personen was de geboortedatum niet bekend en derhalve de behaalde leeftijd niet aan te geven.

Beknopte geschiedenis van de geneeskunst

In de prehistorie leefden de gezinnen in een grote groep - een clan - bijeen en trokken rond op zoek naar voedsel. De barre weersomstandigheden en de onberekenbare natuur dwongen de mensen bijeen te blijven in de strijd om het bestaan. Men leefde onder druk van de natuur en het natuurgeweld en men vereerde veel goden om hen te beschermen.

door Paul Jacobs

De god van de geneeskunst bij de Grieken was Asklepios. De priesterartsen hielden in de tempels slangen die het symbool waren van de verjongende levenskracht.

Deze god Asklepios wordt afgebeeld met een staf waaromheen een slang kronkelt. De slang was het symbool van het stervende en het uit de dood herrijzende leven, omdat een slang zich door het afwerpen van de oude huid ieder jaar vernieuwt. De staf was het teken van de bereidheid tot helpen.

Het aesculaapteken in rood wordt nu gebruikt voor artsen, in groen voor dierenartsen, in paars voor fysiotherapeuten en in blauw of geel voor verpleegkundigen.

Asklepios had een dochter de godin Hygiea, de godin van de gezondheid en reinheid, afgebeeld met een slang en een drinkschaal; het teken dat nu nog apothekers gebruiken.

Marmeren beeld van de Griekse god Asklepios. Het beeld is een Romeinse kopie uit 160 na Christus, het Griekse origineel stamt uit ± 400 voor Christus. (National Archaeological Museum in Athene)

Eeuwen geleden waren ziekten en ongevallen een zorgelijke zaak, er waren hele moeilijke tijden; in 1315-1317 was er in Brabant een algehele hongerplaag en in 1349 brak de pest uit (de zwarte dood) en later een algemene dysenterie (de rode loop).

De kloosters en de kerken hadden in eerste instantie de zorg van zieken en armen op zich genomen. Zij hadden in de kerk een tafel staan waarop iedereen geld en goederen kon leggen voor de ondersteuning van zieken en armen, de zogenaamde tafels van de H. Geest. Later was dit de taak van de heer van de stad en het stadsbestuur, waaruit weer later het Burgerlijk Armbestuur is gegroeid en de Armenwet en de Bijstandswet zijn voortgekomen. De Tafel van de H. Geest had een eigen gasthuis voor daklozen en zieken.

De geneeskunst was in de Middeleeuwen zeer beperkt en vaak niet

voor iedereen toegankelijk, laat staan betaalbaar.

Men ging - om mensen van hun kwalen af te helpen - uit van 4 sappen n.l. bloed, slijm, gele en zwarte gal, die met elkaar in een bepaalde verhouding moesten zijn. Was dat niet zo dan moest men sommige sappen afvoeren door bloedzuigers, zweetkuren, ontlasting, braakpot of aderlating (zie pagina hiernaast). Zweren werden weggesneden en gewonde benen werden geamputeerd; deze methode gebruikte men nog tot ongeveer 1800.

Er kwamen rond 1500 wel nieuwe inzichten en denkbeelden maar die kregen veel weerstand van de kerkelijke autoriteiten, zowel van de pausen als van Calvijn.

Gaspari Tagliacozzi, chirurgijn en hoogleraar anatomie te Bologna, werd door de paus als een ketter beschouwd omdat hij met zijn plastische chirurgie

het werk van God trachtte te verbeteren. Hij repareerde in de zestiende eeuw afgehakte neuzen - een destijds populaire straf - door een stuk huid uit de arm over te brengen naar het gezicht van de patiënt. En Servet, die de eerste juiste beschrijving gaf van de bloedsomloop in de longen, werd op last van Calvijn wegens ketterij gevangen genomen en met zijn boek levend verbrand.

De beoefening van de geneeskundige wetenschap in Nederland begon eerst na de stichting van de Leidse universiteit in 1575 en kwam tot bloei in de 17^e eeuw.

Een grote wetenschappelijke belangstelling dreef vele onderzoekers tot het doen van zelfstandig speurwerk op anatomisch, microscopisch en fysiologisch gebied.

In de daarop volgende eeuwen werden de verschillende medische disciplines als de anatomie, de inwendige geneeskunst en de heelkunde verder uitgebouwd. De Nederlandse bijdrage hieraan is vaak van groot belang geweest.

Paus Innocentius VIII werd in 1492, enkele maanden voordat Columbus Amerika ontdekte, zwaar ziek. Hij kreeg het bloed toegediend van 3 jongens, vers bloed gaf immers levenskracht. De jongens stierven en de Paus ook.

De 17^e eeuw staat bekend als de eeuw van de wetenschappelijke revolutie

Halverwege de 17^e eeuw kon men in Nederland aan vijf universiteiten geneeskunde studeren n.l. in Leiden, Franeker, Groningen, Utrecht en Harderwijk.

Het vaststellen van inwendige ziekten lag in handen van artsen, die

ADERLATEN

Aderlating is het openen van een ader teneinde een bepaalde hoeveelheid bloed te laten uitstromen. De veronderstelling daarbij is dat dit een middel is om een ziekte of kwaal te verhelpen.

In de oudheid, in de Middeleeuwen en tot in de 16^e eeuw (en opnieuw in de 19^e eeuw) werd deze methode toegepast bij ziekten waar geen andere therapie voor bekend was (en dat waren in die tijd heel veel ziekten). Men meende dat de mens vier humores (lichaamsvochten) had, namelijk bloed (sanguis), slijm (phlegma), zwarte gal (melanos chole) en gele gal (chole). Ziekten werden veroorzaakt als deze vochten niet in balans waren en als men van een van deze vier vochten te veel had. Ook werden de vier temperamenten aan deze vochten toegeschreven: sanguïsch, flegmatisch, choleric en melancholisch (melancholie heet dan ook wel zwartgalligheid).

Met een aderlating werd naar men dacht het evenwicht hersteld. Heel wat mensen zijn naar tegenwoordig wordt aangenomen door veelvuldig aderlating eerder overleden dan anders het geval zou zijn geweest. Veel mensen zijn overleden aan infecties door het gebruik van niet-steriele instrumenten bij het aderlating. Aderlating werd op dermate grote schaal toegepast dat barbiers het deden als bijverdienste. De korte, rood-witte paal aan de gevel van de barbier symboliseert een bloedende arm met verband er om.

Interieur van een Middeleeuws hospitaal.

gepromoveerd waren tot doctor in de medicijnen, zij waren meer geleerde dan in de praktijk werkzaam. Er waren er maar weinigen.

Uitwendige kwalen werden behandeld door een chirurgijn. Om chirurgijn te worden moest men eerst een aantal jaren werken als leerling bij een meesterchirurgijn en daarna bij het gildebestuur een meesterproef afleggen.

William Harvey ontdekte de bloedsomloop in 1628. In 1666 wordt in Engeland het bloed van een hond in een andere hond overgepompt; de eerste overlijdt, de tweede rent hard weg met het bloed van de ander.

In 1667 tapte Jean-Baptist Denys, lijfarts van de Franse koning, 10 cl bloed af bij een 16-jarige jongen en gaf hem in de plaats daarvoor 25 cl lamsbloed; en het lukte. In 1818 komt de bloedtransfusie in de belangstelling te staan door het werk van de Britse verloskundige James Bundell, de "vader van de bloedtransfusie".

De eerste vrouwelijke arts in Europa was de Russin Nadezjda Soeslova, die in 1867 afstudeerde in Zurich. Aletta Jacobs promoveerde als eerste vrouw aan de universiteit van Groningen tot doctor in de geneeskunde in 1879.

In 1900 doorziet Karl Landsteiner het principe van de bloedstolling en ontdekt de bloedgroepen. In 1921 richt Percy Oliver in Londen de eerste bloedtransfusiedienst op; in Nederland volgt Rotterdam in 1930, Den Haag in 1931 en Utrecht in 1932.

In 1954 vindt een nier transplantatie plaats in Boston door Joseph Murray; in 1967 een levertransplantatie door Thomas Starzl en de eerste harttransplantatie door Christiaan Barnard in Zuid Afrika.

Inmiddels transplanteert men longen, nieren, lever, alvelesklier, darmen, bot, beenmerg en hoornvlies en zelfs met succes al een hand van de ene naar de andere mens. Met name mogelijk dank zij sedert de jaren zestig beschikbaar zijnde medicijnen tegen afstotingsverschijnselen.

De hygiëne en de volksgezondheid

Zo rond 1400 kregen de steden meer macht, eigen rechtsspraak en recht om de stad te verdedigen en er grachten en wallen omheen te leggen met poorten. Binnen deze wallen woonden de mensen dicht op elkaar in vochtige huisjes met weinig licht en lucht en raakte het stadje snel vol gebouwd. De landwegen waren overal slecht en de veiligheid liet veel te wensen over.

Veel ziekten teisterden de bevolking; de hygiënische omstandigheden waren slecht. De Middeleeuwen slurpten hun soep met z'n tweeën of drieën uit dezelfde kom, aten hun vlees van dezelfde plank, dronken uit dezelfde beker die rondging en doopten hun vlees en brood in een gemeenschappelijke kom. Voor 1700 at men uit een kom met de handen; later gebruikte men in eerste instantie een mes en in de 18^e eeuw wordt op grote schaal gebruik gemaakt van bestek. De handen en het gelaat van de mensen werden schoongemaakt met een doek zonder water. Men dacht dat de poreuze huid ziektemakende stoffen doorliet; dus zo weinig mogelijk het lichaam wassen. Pasgeboren baby's werden als een cocon ingepakt.

Uit deze tijd stamt de introductie van geuren, het parfumeren van pruik en kleding om de stank van mensen en dieren weg te werken; de geuren van de

parfums verdrijven ook ziekten meenden men.

Voor 1570 bestond het eten vooral uit granen, bonen en wortelen. Rond 1550 kwam de aardappel (voordien at men de pastinaak) afkomstig van Peru via Spanje ons land binnen en op het einde van de 18^e eeuw werd deze een normaal bestanddeel van de maaltijd. Rond 1750 werd het bad populair, eerst bij de upper ten en veel later vooral na het ontstaan van waterleiding maatschappijen in nieuw te bouwen woningen.

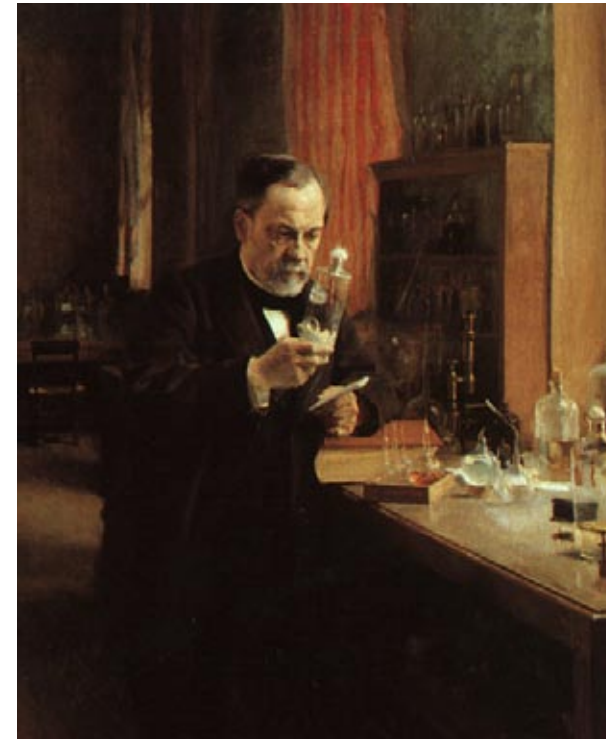
In 1874 kwam de vestingwet tot stand; niet langer waren de steden verantwoordelijk voor hun eigen verdediging. Het tot staan brengen van een vijand werd een zaak van het gehele land. We kregen vanaf dan een Nederlandse verdediging door middel van

kustverdediging en waterlinies. Gevolg: de steden mochten hun vestingwerken afbreken, wallen en poorten slopen en men was daar blij mee omdat men al lang de stad wilde uitbreiden buiten de wallen. Resultaat: grote sloopwoede; wat er nog was aan vestingmuren en poorten ging tegen de grond.

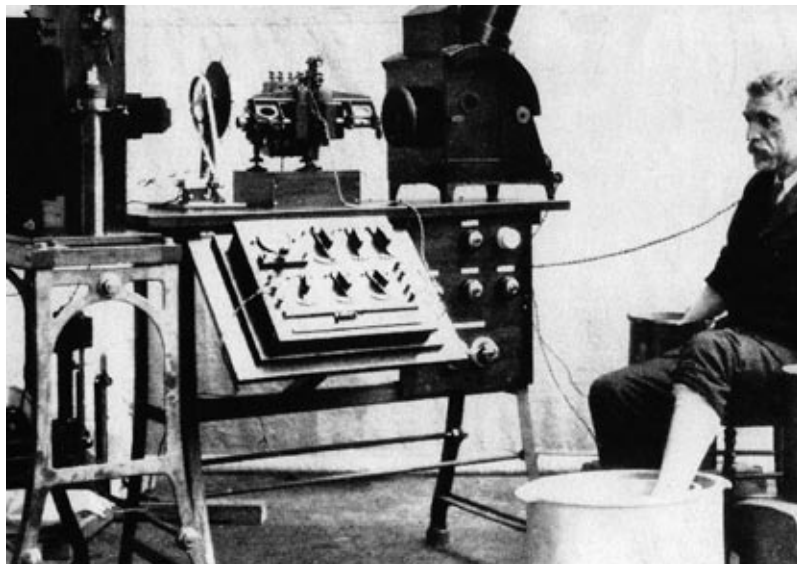
Tijdens de 17^e en 18^e eeuw werden ziekten als mazelen en pokken plaatselijke volksziekten; pestepidemieën kwamen eind 17^e eeuw niet meer voor in Europa, dank zij de bestrijding van gevaarlijke rattensoorten. Rond 1780 - 1790 kwam er meer aandacht voor epidemieën. In 1798 werd het koepokvirus bekend en 7 jaar later liet Napoleon zijn leger tegen pokken inenten. De overheid ging voorwaarden schep-

pen voor verbetering van de publieke gezondheid n.l.:

1. luchtverversing bijv. door hospitalen zo te bouwen dat de zalen door de wind werden schoongebazen
2. door de vuilverwijdering, open mestvaalten en riolering
3. door aandacht voor de persoonlijke hygiëne van de mens.

Louis Pasteur (1822 - 1895) was een Frans scheikundige en bioloog, vooral bekend vanwege de naar hem vernoemde pasteurisatietechniek en door zijn ontdekking van het vaccin tegen hondsdolheid.

Het eerste apparaat om een E.C.G. te maken.

Rond 1800 kwamen er uitvindingen zoals de stethoscoop, middelen om te vaccineren, gipsverband, later ook het werken met röntgenstralen en de ontdekking van de penicilline. De toepassing van lachgas en aether rond 1800 maakte het mogelijk onder narcose te kunnen opereren. Een belangrijke uitvinding in 1903-1906 door dr. Van Einthoven was de methode om het hart te meten door de snaargalvanometer, een electrocardiograaf.

Op 16 juli 1774 behandelde de heer Squires de 3-jarige Catharine Greenhill met stroomstootjes op de borst, waardoor haar stilstaand hart weer begon te kloppen.

In de 2^e helft van de 20^e eeuw werden pacemakers kleiner door de opkomst van de transistor. Op 8 oktober 1958 was de 23-jarige Zweed Arne Larsson de eerste bij wie een pacemaker werd geïmplanteerd. In 1964 kwam de pacemaker, die stroom afgeeft als het hart om elektrische impulsen vraagt.

Vanaf 1988 werden pacemakers gecombineerd met een geïmplanteerde cardio defibrillator. Nu 2003 is een pacemaker zo groot als een grote munt.

Louis Pasteur pleitte rond 1850 voor sterilisatie van gereedschappen en wondverbanden, het pasteuriseren van voedsel en hij ontwikkelde een virusvaccin tegen hondsdolheid.

Einde 1700 begin 1800 kwam de wetenschappelijke diergeneeskunde op. Aan de gezondheid van dieren werd meer aandacht besteed. In 1821 is de veeartsenijkundige school opgericht door de staat. Na 1850 begon het vleesgebruik te groeien en werden er keuringseisen gesteld i.v.m. de volksgezondheid.

Tussen 1800 en 1900 maakten biologie, chemie en geneeskunde een stormachtige ontwikkeling door. Rond 1900 ging het rijk zich meer met het welzijn en de gezondheid van de mensen bemoeien. In 1865 kwam de wet op de uitoefening van de geneeskunst, in

1865 kwam de begrafeniswet i.v.m. de hygiëne, in 1875 de hinderwet de veiligheid in bedrijven, in 1901 kwam de woningwet licht en lucht in de woning, in 1901 kwam de ongevallenwet, in 1913 invaliditeitswet, 1913 de ziektewet,

in 1919 de gezondheidswet, in 1919 de arbeidswet, in 1934 de veiligheidswet
In 1918 kostte de beruchte Spaanse griep niet minder dan 25 miljoen mensenlevens in Europa.

VINCENTIUS A PAULO

De Heilige Vincentius a Paulo (1581-1660) is een Franse heilige, ordestichter en organisator van caritatieve werken. Vanaf 1605 verbleef hij in Rome waar hij in de handen viel van Turkse zeeroovers die hem in Tunis als slaaf verkochten. In 1607 wist Vincent te ontvluchten van de slavenhandelaars. In 1612 werd hij pastoor in Clichy en een jaar later huiskapelaan en leraar van de gegoede familie Gondi. In 1617 stichtte hij een vrouwenvereniging die zich bezighield met de zorg voor armen en zieken. In 1619 kreeg hij de moeilijke taak op zich om als hoofdaalmoezenier te gaan zorgen voor de galeislaven.

Hij voelde zich met deze mensen, die onmenselijk hard moesten werken op de galeien, zeer verbonden en hij deed er alles aan om hun lot enigszins te verbeteren. Ook trok hij van parochie naar parochie en preekte hij er gedurende drie dagen om de gelovigen de kans te geven orde op hun geloofszaken te stellen, de zogenaamde volksmissies. Tevens verbeterde hij de organisatie en opleiding van de priesters. In 1625 stichtte hij de missie congregatie van de Lazaristen, die in verre landen het

evangelie prediken. En in 1633 stichtte hij een zustercongregatie: "de dochters van Liefde", die nog altijd een erg grote congregatie is, ook in Nederland, waar ze gewoonlijk de zusters van Schijndel worden genoemd.

Hij stond koning Lodewijk XIII bij aan diens sterfbed. Hij zei tegen zijn volgelingen: "Ik geefje als klooster de straat, als cel de ziekenkamers, als kapel de parochiekerk, als slot de gehoorzaamheid en als sluier de ingetogenheid."

Sint-Vincentiusvereniging

De Sint-Vincentiusvereniging is een internationale katholieke vereniging van leken in dienst van de noodlijdenden die in 1833 door toedoen van de jonge student Frédéric Ozanam het licht zag. De eerste Vincentiusconferentie in Nederland werd opgericht in 1846 in Den Haag.

De Helmondse Sint-Vincentiusvereniging was gevestigd in de Kamstraat in het Vincentiusgebouw. In 1883 gebouwd door architect J.W. van der Putten en in 1970 afgebroken voor de Traverse.

Patroonheilige

Vincentius a Paulo wordt aangeroepen als de patroon van alle verenigingen voor liefdadigheid en ook van de ziekenhuizen. Zo is hij bij-

voorbeeld de patroonheilige van de Broeders van Liefde die zorg dragen voor geesteszieken. Zijn feestdag wordt gevierd op 27 september.

Beeld van Sint Vincentius in het portaal van de kapel van het Elkerliek ziekenhuis.

De gezondheidszorg in Helmond

Reeds in 1311 was er sprake van een H. Geesttafel waar geld en goederen konden worden neergelegd voor zieken en hulpbehoevenden. En in 1320 bezat de Tafel een gasthuis met een armendokter binnen de stadswallen. In 1812 werd de H. Geesttafel opgeheven en kwam de zorg in handen van het burgerlijk armbestuur en van particulieren.

door Paul Jacobs

Tussen 1500 - 1700 berustte de ziekenzorg in Helmond bij een chirurgijn; dat was een man, die bij de meester chirurgijn ging inwonen om het vak te leren en dus niet academisch geschoold was. Hij was een wondheler, een heelmeester. Vaak ging het beroep van vader op zoon. Hij behandelde en verbond wonden, het zette botbreuken, verwijderde tumors, hij trok tanden en kiezen,

soms was hij ook barbier en behandelde gestraften en deed lijkschouwingen. Hij paste vooral aderlating toe, dat was het middel tegen zowat alle kwalen, want door het aftappen van bloed werden kwalijke sappen afgedreven. De eerste chirurgijn die bekend is was Bodo van Zanthen 1418-1477, genoemd i.v.m. de zonen van Jan van Bruheze in het Bossche Protocol folio 365.

Prentbriefkaart uit 1909 van het klooster Sint Aloysius aan de Marktstraat. Op de boek met de 'Watermolenwal' het postkantoor. (fotograaf onbekend, collectie RHCE)

St. Antoniusgasthuis, ziekenhuislaboratorium aan de Molenstraat 141. (fotograaf onbekend, collectie RHCE)

Vervolgens zijn in deel II van "Helmond in het verleden" door A.M. Frenken genoemd mr. Aert Gobem, burger van de stad in 1491-1515, later opgevolgd door zijn zoon Hendrik Gobem 1528-1549, die een huis koopt in de Bijnderstraat, mr. Peter van Brouheze 1545 in de Binderstraat en Jan Gobem, die volgens het rechterlijk archief van de stad Helmond een huis in de Biezenstraat kreeg toebedeeld. Mr. Aelbert van Wallenborch, waarschijnlijk ook genaamd mr Aelbert Kets, die een huis koop in De Haghe. Deze Aelbert Kets was tussen 1605 en 1610 schoolmeester en chirurgijn van 1592 tot 1606. Enkele andere namen zijn zijn zoon Johan (1670) en zijn kleinzoon (1700) en Pannekoek (1640). In de begrafenisstoet van de laatste baron van Cortenbach, heer van Helmond, in 1682 loopt naast Hendrik van Luytelaar en apotheker Guiliam

van Boesdonck ook mr. Cornelis van Deurne, chirurgijn mee. Deze bewoonde in 1712 het huis De Engel op de Markt.

Een dokter was iemand, die studie had gemaakt van medicijnen; maar die waren er maar weinig; hij was meer geleerde dan dat hij in de praktijk werkte. Hij schreef in het Latijn medische verhandelingen en recepten en zelfjes en kruiden en drankjes voor. Een smeerseltje voor hoofdpijn werd gemaakt van de urine van een kater, galappelmoes, brandnetels en uilenballen. De meeste hier in Helmond hadden gestudeerd in Leuven, soms in Leiden. Enkele namen Jacob van Villeres 1570, Hendrik van Luytelaar 1680 en Gulje 1800 (we kennen de Guljestraat in Helmond) en dokter Ledel 1900 (denk aan de dr. Ledelstraat)

Volgens overlevering was dokter Ledel in Helmond de eerste bezitter

Gewelsteen in de Burg van Houtlaan boven de ingang van woning/praktijk van huisarts Dille. In het midden de esculaap met links een sabel verwijzend naar beroep (officier) van de vader van mevrouw Dille en rechts een passer verwijzend naar beroep (architect) van de vader van meneer Dille. Het jaartal geeft de datum van bewoning van het pand. De steen is vervaardigd door Josje Smit (1926-2003), die ook de ornamenten op de Jagershof flats heeft ontworpen.

van een auto. Rond 1900 woonde en werkte in Helmond de oogheekundige dokter Dentz; hij was voor zover bekend de eerste protestantse arts in Helmond. Van zijn hand verschenen enkele publicaties over de geneeskundige wetgeving. De familie Beels was een echte doktorsfamilie: Johannes was chirurgijn, zijn twee zonen Johannes Baptista 1795-1805 en Cosmas Damianus en zijn drie kleinzonen promoveerden tot doctor in de medicijnen. Johannes Baptista Beels was ook een aantal jaren burgemeester van Helmond. Daarnaast was er een

familie Beels in Helmond, waarvan de zoon Theodoor Nicolaas medicijnen studeerde in Leiden en praktijk heeft gehad in Bergen op Zoom en Breda. Hij was ongehuwd en besteedde zijn vermogen aan ondersteuning van de armen in Helmond. Na zijn dood is dat vermogen in 1847 ondergebracht in de Beelsfundatie.

Deze stichting heeft de boerderijen en gronden aangekocht gelegen op de Hoeven in Vlierden, die oorspronkelijk eigendom waren van Keizerin Maria van Brabant. Uit de opbrengst van die goederen werden de stille armen in Helmond geholpen.

We hebben in Helmond ook een nep-arts gekend die rond 1764 enige jaren de geneeskunst uitoefende. Na geruchten en klachten werd een onderzoek ingesteld door de schepbank. Na een proces dat twee jaren duurde werd hij veroordeeld tot 10 jaar verbanning uit de stad.

De opleidingen van apothekers en vroedvrouwen waren in wezen hetzelfde georganiseerd als van chirurgijnen; men leerde het vak bij een meester apotheker of bij een andere vroedvrouw.

Oorspronkelijk zorgden de artsen zelf voor de geneesmiddelen, later vestigden zich zelfstandige apothekers. De apotheker werkte met kruiden, die hij vaak zelf in zijn eigen kruidentuin kweekte. Bekende namen o.a. Frans van Hoeck 1862-1921 die in zijn ouderlijk huis een apotheek begon in het bekende huis onder de luts (onder de luifel) op de Markt. En Steijns 1870-1905 een apotheek in het midden van de Veestraat, later op de Steenweg. Voor een lijst van artsen, apothekers en vroedvrouwen zie de uitgave Helmonds Heem december 1985, januari

1986, maart 1987, september 1987 en september 1988 met toelichting door J. van der Heijden.

Nog tot het einde van 1700 schepden de mensen hun water voor dagelijks gebruik met een emmer uit rivieren, sloten, poelen en watertonnen; in Helmond uit De Aa en De Ameide, de Astense Aa, de Bakelse Aa en de Gulden Aa en 25 andere riviertjes, lopen en sloten in en rond de stad, vanaf 1826 uit de Zuid-Willemsvaart. In hetzelfde water werd de was gespoeld enz. Het drinken uit sloten e.d. leidt vaak tot het uitbreken van besmettelijke ziekten als tyfus en cholera. Rond 1866 was er een grote cholera-epidemie in Helmond; later wordt de cholera beteugeld door betere voorzieningen zoals watercloset en riolering; in 1909 was de laatste epidemie dankzij goed drinkwater.

Rond 1800 verbeterde de watervoorziening in de stad. Er kwamen stadsputen op de Markt, achter de Binderpoort, aan 't Lyntken (de lindeboom nu Binderseind) en in de Kerkstraat. De bewoners van het kasteel hadden hun eigen pomp op de binnenplaats. In 1799 hadden ook veel huizen een eigen put; daarnaast telde Helmond met 2400 inwoners 14 stadspompen binnen en buiten de vesten.

Op 31 mei 1891 werd de Afdeling Helmond, Eindhoven en Omstreken van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst opgericht door de Helmondse armendokter A. de Bruyn en de oogheekundige L. Dentz.

In april 1918 kwamen er nieuwe sanitaire richtlijnen voor de noodwoningen in Helmond; voordien stond de beerton of pleeton in een steegje

Verpleegsters van het voormalige St. Antoniusgasthuis in 1941 aan de Molenstraat. V.l.n.r.: van Schaijk, van Oekel, de zusjes Lily en Maria Somers, Heeskens, onbekend, Jet Somers, van Megen, Jo Bosman en Nel Kouwenberg. (fotograaf onbekend, collectie RHCE)

tussen de huizen. De tonnen in de privaten verdwenen; hiervoor in de plaats kreeg iedere woning een privaatpot; te stellen in een raamwerk van ribjes 5 x 7 cm, waarop een zitting met een deksel.

In 1888 benoemde de gemeenteraad een commissie ter voorbereiding van de aanleg van drinkwaterleiding en per 1 januari 1899 krijgt Helmond een eigen waterleiding. Op 8 december 1902 werd een gezondheidscommissie Helmond opgericht voor de gemeenten Aarle-Rixtel, Asten, Bakel, Deurne, Helmond, Lierop, Mierlo, Someren, Stiphout en Vlierden.

Blijkens het jaarverslag 1908 werd een onderzoek ingesteld naar de samenstelling van een vocht, dat werd gebruikt om het schuimen van het bier te bevorderen. Dit zogenaamde mousserend middel bleek bestanddelen te bevatten van de giftige saponineplant. De bierbrouwerijen werden hiervan in kennis gesteld en tegen het gebruik gewaarschuwd. Ook het toezicht op voldoende drinkwater in de fabrieken en op het alcoholgebruik in het algemeen werd gelet.

In 1926 werd in Helmond het gemeentelijk slacht-

huis geopend. Het dier moest voor de slachting en het vlees na de slachting gekeurd worden.

Rond 1914 bouwt Piet de Wit zijn villa aan de Aarle-Rixtelweg met twee badkamers. Pas na 1945 worden in de huurwoningen in Helmond douchecellen gebouwd, die in het begin echter gebruikt werden om de aardappelen in op te slaan!

In 1838 kwamen de eerste 5 zusters in een huifkar naar Helmond voor verzorging van armen en zieken. Onder hen ook de in Helmond geboren

St. Antoniusgasthuis, gezien in de richting van de 'Deurneseweg'. Ontwerp van architect J.W. van de Putten, geopend op 26 Juli 1902. (fotograaf onbekend, collectie RHCE)

Carnaval 1965. Bezoek van de Jeugdprins aan het St. Lambertusziekenhuis. De prins en Prinses op de kinderafdeling. (fotograaf onbekend, collectie RHCE)

Johanna Bogaers, zuster Benedicta geheten. Zij vestigden in de oude pastorie aan de Markt, waarin een klooster, een school en een gasthuis werden ondergebracht, genaamd het liefdesgesticht St. Aloysius. In 1860 werd de oude pastorie gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

In 1902 werd een nieuw ziekenhuis geopend aan de Molenstraat, het St Antonius Gasthuis. In 1905 was sprake van een aantal verpleegden van 60. In 1920 werd de eerste specialist aangesteld, dr. Lauwers. In 1921 werd het eerste röntgenapparaat aangeschaft en in 1926 kwam de eerste ziekenauto. Tijdens de eerste wereldoorlog van 1914-1918 werden in

het gasthuis 30 bedden beschikbaar gehouden voor eventuele gewonden uit België; ook het Sobrietasgebouw werd als noodziekenhuis aangewezen.

In 1958 werd het nieuwe Lambertus ziekenhuis aan de Wesselmanlaan geopend. Er werkten toen 17 specialisten en 9 assistent-artsen, 70 nonnen en 180 andere medewerkers.

20 Jaar later werkten er 33 specialisten en 12 assistent-artsen en ca 660 mederwerkers waaronder nog 6 nonnen.

Nu werken in het Elkerliekziekenhuis 90 specialisten en 1800 medewerkers. Er zijn 524 bedden voor patiënten.

Al vanaf 1924 had Deurne een gasthuis voor ouderen tevens non-

St. Lambertusziekenhuis gezien vanaf de President Rooseveltlaan (onder). Boven op de afbeelding de Hertog Jan van Brabantlaan met de vijver en de Warande. (fotograaf onbekend, collectie RHCe)

nenklooster, dat in de oorlog ook werd gebruikt voor verpleging van zieken. In 1961 begon de eerste specialist zijn werkzaamheden in het St Joseph ziekenhuis van Deurne. In 1969 werd het nieuwe St Willibrordus ziekenhuis in Deurne aan de Bakelseweg in gebruik genomen. Per 1 januari 1986 kwam er een fusie tot stand tussen het ziekenhuis Helmond en het ziekenhuis Deurne, genaamd streekziekenhuis Helmond-Deurne. Intussen genaamd het Elkerliek ziekenhuis.

Er is door de eeuwen heen veel veranderd in Helmond, maar ook veel veranderd in de zorg voor zieken en

gewonden. Van de hulp van de goden tot de liefdadigheid van nonnen en de roeping van de artsen tot zakelijk en efficiënt geleide verzorgingshuizen, verpleeghuizen, ziekenhuizen en diverse instanties en instellingen.

Inmiddels zijn er vele anderen actief in de gezondheidszorg. De psychotherapie is al duizenden jaren oud. De geestelijken hielpen de mensen op het geestelijke vlak. Door de opkomst van de wetenschap namen de artsen deze taak over. Sigmund Freud mag gezien worden als belangrijkste medicus, die rond 1900 de grondslag heeft gelegd voor de

psycho-analyse en daaruit voortvloeiend de psychotherapie. De fysiologie heeft zich in de tweede helft van de 18^e eeuw ontwikkeld tot een zelfstandige tak van de wetenschap. Daaruit vindt de fysiotherapie zijn oorsprong in het begin van de 19^e eeuw. In Helmond vestigden zich de eerste fysiotherapeuten in 1962 aan de Kanaaldijk NO, t.w. Carla en Harrie Hopstaken.

Er zijn nog vele andere overheidsinstellingen en particuliere instanties in de gezondheidszorg werkzaam, zoals o.a. de gewestelijke gezondheidsdienst, huisartsenpraktijken, gehandicaptenzorg, ORO, de Zorgboog, Keyserinneaal, en vele anderen.

Nederlanders worden gemiddeld genomen steeds ouder; volgens het CBS worden mannen bijna 77 jaar oud en vrouwen 81 jaar oud. De oudste man in Nederland is nu 106 en de oudste vrouw 110 jaar; in Brabant man 107, een vrouw 108; in Helmond man 99 en vrouw 104 jaar. Een kind, dat nu geboren wordt, zou volgens de mening van sommigen, wel 120 jaar oud kunnen worden.

De oorzaken zijn in willekeurige volgorde:

- gezonde en gevarieerde voeding
- goede en voor iedereen begrijpelijke voorlichting
- toegenomen kwaliteit van de medische zorg
- nieuwe en verbeterde medisch instrumentarium
- vele nieuwe geneesmiddelen en andere hulpmiddelen
- en tenslotte maar niet op zijn minst een goed geoutilleerd 100-jarig Elkerliek met bekwame medewerkers op elk niveau.

Bronnen:

- *Sociale en geestelijke stromingen, instituut voor bestuurswetenschappen* 1960.
- *Geschiedenis van de medische wetenschap in Nederland door prof dr G.A. Lindeboom; uitgave Fibula-van Dishoeck* 1981
- *Pikante verhalen van vrome smulpapen door Erna Horn; uitgave Helmond te Helmond in* 1990
- *Spotten om tafelmanieren door Guido 't Sas uit Geschiedenis van het persoonlijke leven* 1989.
- *Persoonlijke lichaamsverzorging door dr J. Masereeuw, uitgave arts en auto*
- *Piskijkers en heelmesters in de Gouden Eeuw door Guurt Meyloph in Arts en Auto jaargang* 59.
- *Historische hoofdrol voor natuur en geneeskunde door Jhr. G. Calkoen in Arts en auto jaar gang* 59
- *Helmond in het verleden door A.M.Frenken pr* 1928.
- *Kijk.... Uw ziekenhuis door drs A. Nelissen-Hanssen e.a. uitgave St Lambertusziekenhuis* 1978
- *Een eeuw zorg voor Elkerlijc door O. Smithuis e.a. uitgave Elkerliek ziekenhuis in* 2002
- *100 jaar waterleiding in Helmond door Paul Jacobs, uitgave Heemkundekring Helmond-Peelland* 1998.
- *Het drinken leert de mens het eerst.. door Paul Jacobs, uitgave Heemkundekring Helmond-Peelland* 2005.
- *Verzamelde gegevens uit protocollen, gerechtelijke uitspraken e.a. uit Helmond en omliggende plaatsen door J.A.C. van den Broek Deurne* 1900.

Een nieuwe 'stadsarcheoloog' voor Helmond

Tot januari 2009 was Nico Arts, als stadsarcheoloog verantwoordelijk voor de archeologie in zowel Eindhoven als Helmond. Door de toenemende administratieve rompslomp werd dat te veel voor een persoon. Vanaf 1 januari heeft Nico zijn werkzaamheden in/ voor Helmond daarom overgedragen aan mij.

door Janneke Bosman

Even voorstellen

Mijn naam is Janneke Bosman. Ik ben archeoloog. In 1999 ben ik afgestudeerd aan de Vrije Universiteit te Amsterdam als mediterrane archeoloog. Meteen na mijn afstuderen ben ik aan het werk gegaan in de Nederlandse archeologie. Eerst op een opgraving in

Arnhem, waar de nieuwe wijk Schuytgraaf gebouwd werd. Tijdens die opgraving zijn archeologische resten vanaf de ijzertijd (800 voor Christus) tot en met de late middeleeuwen (1500 na Christus) aangetroffen.

Later heb ik enige tijd gewerkt op de opgraving in de Haagse Vinex

wijk Ypenburg. Daar werden resten van woonerven en een grafveld uit de nieuwe steentijd (ca. 5300-2000 voor Christus) aangetroffen.

Vanaf 2001 ben ik werkzaam in Eindhoven. Voor het Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond. Ik was tot nu toe vooral verantwoordelijk voor de opgravingen uitgevoerd in de Vinex locatie van Eindhoven, Meerhoven. Daar zijn resten uit vrijwel alle archeologische periodes aangetroffen. Tot de verbeelding spreken vooral het grafveldje uit de ijzertijd (800-12 voor Christus) en de bijbehorende woonerven. Verder is ook een dorpje uit de Romeinse tijd (1ste eeuw na Christus) aangetroffen en zijn verschillende laat middeleeuwse gehuchten onderzocht.

Gemeenten verantwoordelijk voor eigen archeologie

Op 1 september 2007 is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in werking getreden. De belangrijkste verandering is dat gemeenten vanaf september 2007 zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen archeologie. Dit houdt in dat gemeenten een eigen beleid moeten ontwikkelen. Daarom heeft de gemeente Helmond samen met de gemeente Eindhoven een beleidsplan opgesteld. Dit is samen met de 'Archeologische Waardenkaart Helmond' en een overeenkomst waarin geregeld wordt dat de gemeenten Eindhoven en Helmond samenwerken op het gebied van archeologie op 13 januari 2009 door de Helmondse gemeenteraad vastgesteld.

De Archeologische Waardenkaart

Een belangrijk onderdeel van het

archeologische beleid is dat voor Helmond een "eigen" Archeologische Waardenkaart gemaakt is. Deze kaart brengt in beeld waar in Helmond archeologische resten worden verwacht. Er was al een provinciale kaart met daarop vooral de in landschappelijk opzicht veelbelovende gebieden.

Op deze kaart staan vooral hoger gelegen gebieden en/of gebieden aan rivieren en beken aangegeven als archeologisch waardevolle gebieden. Op de Helmondse kaart staan, naast deze gebieden, ook gebieden die vanuit historisch oogpunt interessant zijn, zoals de binnenstad van Helmond. Andere gebieden zijn verwijderd van de kaart omdat ze in een recent verleden al zijn opgegraven of zijn verstoord/ontgraven.

De archeologische kaart onderscheidt 5 categorieën, waaraan bij ingrepen verschillende consequenties van onderzoek verbonden zijn.

Één gebied is aangewezen als gemeentelijk archeologisch monument: het terrein van het voormalig klooster Binderen. Andere gebieden, bijvoorbeeld de Helmondse binnenstad, hebben een archeologische waarde; we weten zeker dat er archeologische resten aanwezig zijn. Verder zijn er gebieden met een hoge en gebieden met een middelhoge archeologische verwachting; er is hier een grote kans dat zich in de ondergrond archeologische resten bevinden, maar we weten het niet zeker. Tenslotte zijn er nog gebieden met lage of geen archeologische verwachting.

Hoewel de kaart is vastgesteld door de Helmondse raad kan deze op momenten dat dit nodig is worden aangepast.

Oude projecten

Net als veel andere gemeenten heeft de gemeente Helmond in het verleden een achterstand opgelopen in het verwerken van de gegevens die bij opgravingen tevoorschijn zijn gekomen. Voor deze achterstand is een eenvoudige reden: Tot een aantal jaar geleden was archeologie geen onderdeel van het planologisch proces. Dit betekende dat opgravingen vaak haastig (noodopgravingen) uitgevoerd moesten worden, zonder dat daar budget beschikbaar voor was. Gevolg was dat de uitvoering en vooral de verwerking van de gegevens afhankelijk was van de inzet van amateurarcheologen en studenten. Dankzij de inzet van vele amateurarcheologen en studenten zijn van (delen van) een aantal onderzoeken toch nog artikelen verschenen, onder andere in het tijdschrift van de heemkundevereniging Helmond Peelland. Een heel belangrijk onderdeel van het nieuwe beleidsplan is dat de gemeente Helmond de ambitie heeft nog in deze beleidsperiode (dus vóór begin 2012) de achterstand weg te werken die ontstaan is in het uitwerken van oude projecten.

Besloten is per archeologische periode een synthese te schrijven met behulp van gegevens die verzameld zijn tijdens opgravingen en waarnemingen. Waar nodig worden de oude opgravingen nog nader uitgewerkt.

Bevorderen maatschappelijk draagvlak

In het beleidsplan is ook een paragraaf ingericht voor het bevorderen van het maatschappelijk draagvlak voor historie en archeologie. Een belangrijke verandering daarbij is de

aanstelling van een eigen stadsarcheoloog. Deze zal één dag in de week, in principe de dinsdag, aanwezig zijn op het stadskantoor in Helmond.

Ik ben dan ook bereikbaar per telefoon (0492-845972) of via de email j.bosman@helmond.nl voor vragen die betrekking hebben op archeologie.

Verder is het de bedoeling om het publiek tijdens en na de opgravingen zoveel mogelijk op de hoogte te houden van de resultaten.

Opening Kasteeltuyn

Bij de opening van de nieuw ingerichte kasteeltuyn werd door Martin Wijnhof namens het bestuur aan de Burgemeester de uitgave "300 jaar kasteeltuyn" uitgave Helmonds Heem nr. 1 1999 aangeboden.

Gevelstenen

De 'Werkgroep Gevelstenen' is zeer voortvarend te werk gegaan. Zij hebben inmiddels al 65 stenen opgespoord en op foto's vastgelegd. En daarbij zijn

prachtige exemplaren gevonden, zoals op bijgaande zwart-wit foto is te zien. Op de kleurenfoto nog mooier!

Voor U nu een speurtocht waar deze gevelsteen geplaatst is.

Ter zijner tijd wordt een map samengesteld met de omschrijving van alle stenen en in welk straten U deze kunt vinden.

Deze map en ook mappen met foto's van beelden in Helmond liggen voor U ter inzage in de Heemkamer.

Tips voor soms moeilijk te vinden gevelstenen voor onze speurders zijn van harte welkom.

Daar bij die molen

Onder deze titel verscheen een paar maanden geleden deze bovenstaande prachtige foto van het RHCE in het 'Zondagsnieuws'. Gevraagd werd: wie zijn de personen op de voorgrond? Hans Heystee wist hierop het antwoord: Van links naar rechts, Mevrouw Bremers, Toos van Nunen, Annie van Nunen (geb. 1916 en huw. met Heystee), Francisca van Stekelenburg en Regina van Stekelenburg.

Er stonden vroeger verschillende molens in Helmond: aan de Gerwenseweg, de Hoofdstraat, de huidige Korenbloemstraat, de Mierloseweg, op het Tolpostplein en aan de Molenstraat. Prominent aanwezig op deze foto is de graanwindmolen van de familie van

Stekelenburg. De molen stond in de Molenstraat in de omgeving van waar nu de moskee staat. De foto is gemaakt omstreeks 1924/1925. Men heeft het plaatje geschoten vanuit de richting van het spoorwegemplacement. Rechts gaat is richting Deurne en links gaat men richting het centrum van de stad. Helemaal links zien we de voormalige Marechausseekazerne, later de Gemeentelijke Sociale Dienst en tot juli 2007 de Gemeentelijke Archiefdienst. Rechts daarvan rijst het torentje van het Clarissenklooster. Achter Regina van Stekelenburg is nog juist het dak van het huis van de familie van Stekelenburg zichtbaar.

Agenda

U krijgt voor deze bijeenkomsten geen aparte uitnodiging thuis gestuurd. Noteer deze data in uw agenda of op uw kalender en kijk op tijd in het kwartaalblad.

Lezingen en excursies oktober 2009 t/m 7 mei 2010

15 oktober

Paddenstoelenwandeling in stadspark De Warande. Vertrek 14.00 uur, vanaf parkeerplaats bij restaurant 'De Parken' (De Hoefslag de Warande).

26 november

Bezoek aan het **Archeologie Huis** in Someren. Aanvang 14.00 uur, op het adres Molenstraat 12 te Someren naast de bibliotheek.

15 december

Lezing '**volksgerichten in de Peel**' door **Hans van de Laarschot**. Aanvang 20.00 uur, sociëteit Beursplein in het Hool 31 te Helmond.

19 januari 2010

Lezing door **Hans van Rooy** en **Wim van Hoey** over **het werk van zendamateurs in de Tweede Wereldoorlog en tijdens de Watersnoodramp 1953**. Aanvang 20.00 uur, sociëteit Beursplein in het Hool 31 te Helmond.

16 februari

Jaarvergadering en aansluitend lezing door de heer **Ruud Hakvoort**, directeur bibliotheek Helmond-Peel, over de nieuwe bibliotheek. Aanvang 20.00 uur, sociëteit Beursplein in het Hool 31 te Helmond.

16 maart

Lezing door mevr. drs **Janneke Bosman**, archeoloog, over '**Hoe archeologen te werk gaan**'. Aanvang 20.00 uur, sociëteit Beursplein in het Hool 31 te Helmond.

20 april

Lezing mevr. drs **Lia van Zalinge**, werkzaam bij het **Regionaal Historisch Centrum** in Eindhoven over het gebruik van computer en internet en digitale gegevensverzekering. Aanvang 20.00 uur, sociëteit Beursplein in het Hool 31 te Helmond.

7 mei

Wandeling o.l.v. I.V.N. gids **Harrie van Bree** met het thema '**Vogels kijken**'. Aanvang 9.30 uur, 's morgens vanaf parkeerplaats bij restaurant 'De Parken' (De Hoefslag in de Warande).

Bestuursvergaderingen

Elke 1^e maandag van de maand om 9.30 uur 's morgens is er een bestuursvergadering in onze Heemkamer. Belangstellenden zijn van harte welkom.

Boeken

Helmondse Helden
Wat is een held? “Wie altijd wint, is een vedette. Wie soms verliest, een held”, zei Freek de Jonge ooit. Maar daarover kan

worden gediscussieerd. Dat geldt ook voor de keuze van de Helmondse Helden die schrijver en cultureel antropoloog Jef de Jager voor zijn gelijknamige boekje maakt. Waarom wel de een opgenomen, maar niet de ander? Wanneer ben je een held en wanneer een antiheld? Het lezenswaardige boek van De Jager behandelt 28 markante Helmonders. Te koop voor € 9,95 in de Helmondse boekhandel. Jef de Jager, Uitgeverij De Gans

Vertroostinghe in alle liden ende teghenspoet

Dit boek, sinds kort aanwezig in het Regionaal archief in Eindhoven, beschrijft de problemen van Zuidoost Brabant tijdens de Tachtigjarige oorlog.

Heemkunde wat is dat eigenlijk?

Een brochure van het Brabants Heem 2009, waarin in het kort een aantal onderdelen van de heemkunde wordt besproken.

Markant Helmond

De toeristische gids is een handzaam boekje met beknopte interessante wetenswaardigheden en beeldende foto's. De gids omschrijft een aantal kenmerkende, opvallende en/of historisch waardevolle panden en plekken in Helmond. Volgens de wethouder is het boekje interessant voor toeristen en bezoekers van Helmond maar zeker ook voor de Helmonders zelf. De gids is samengesteld door stichting Stadspromotie Helmond met medewerking van de Gemeente Helmond, stadsgids Jan van Bussel, stadshistorica Lia van Zalinge, tekstschrijfster Ria Saanen, Leo van Aerle en reclamebureau KemmeKoolen. Het verleden, heden en de toekomst van Helmond komen samen in het boekje.

Wandel eens door een centrum dat tot de verbeelding spreekt!

De stad Helmond heeft een boekwerkje uitgegeven. Deze kunst-route, die één tot anderhalf

uur duurt, voert u langs 70 beelden en 5 'open galerieën' in en om het centrum van de stad. De Kunstroute is gratis verkrijgbaar bij de ANWB/VVV in Helmond en het Gemeentemuseum Helmond.

Begunstigers van de Heemkundekring Helmond Peelland

*Bloemenmagazijn De Schuur
Coenen*

De Roy & Boschman boeken

Derison groente en fruit

Driessen verf en interieur

Dirks exclusieve interieurs

Drukkerij van Stiphout

Fotohandel van de Kerkhof

Mosman autoschade

*Van Nuenen
rijwielhandel 'Den Drietip'*

Rabobank

*Wesselman
accountants/belastingadviseurs*

Wijnhuis Helmond

Dankzij de voortvarende werving van Annie van Rooij mochten wij via haar de eerste begunstigers verwelkomen.

Sponsoring van de Heemkundekring Helmond Peelland is van harte welkom. U komt dan met een naamsvermelding in het kwartaalblad. Neemt u dan contact op met Annie van Rooij tel. 0499 - 42 18 45 of Henk Wasser tel. 0492 - 54 82 59, e-mail hwwasser@hotmail.com.